روزنامه فرهنگی - اجتماعی صبح ایران

جام جم

ویژه فرهنگ، هنر و رسانه

قصه ۶ خادم حرم سلطان

چند پرده از قصه خدمتگزاری خادمان فرهنگ رضوی که در بارگاه حضرت سلطان ماندگار شدند

صفحه ۱۱

پیگیری مطالبات مردم در «رویداد»

«جام جم» در گفت‌وگو با دست‌اندرکاران مجله خبری- تحلیلی رادیو گفت‌وگو، این برنامه را مورد بررسی قرار داده است

۶

«معلم خوب من» به تلویزیون آمد

شبکه آموزش به قدردانی از زحمات معلمان و نمایش موفقیت‌های آنان در آموزش‌وپرورش پرداخته است

۷

آخرالزمان صحنه اتحاد ادیان

دکتر همایون می‌گوید حقیقت امام فراتر از چیزی است که در انتظارش هستیم

۸

دوشنبه‌نوشته‌ها

کارگر و معلم در سینما جایی دارند؟!

محمدتقی فهیم
منتقد سینما

چند روز قبل دو رویداد مهم استراتژیک را پشت سر گذاشتیم. روز معلم که به مناسبت ترور شهید مرتضی مطهری نام‌گذاری شده و دیگری که برای گرامیداشت و یاد کارگرانی که در اول ماه می در نیویورک کشته شدند، روز کارگر نامیده شده است. معلمان و کارگران دو قشر و طبقه‌ای هستند که در پی‌ریزی و فونداسیون و سمت و سوی جامعه بشری نقش اول را ایفا می‌کنند، خصوصا که در قوانین ایران پس از انقلاب برای این هر دو قشر ارزش مضاعفی تعریف شده است. نخست معلمان که نیروی انسان‌ساز هر اجتماعی هستند، به‌ویژه در ایران که اساسا مضمون شکل‌گیری و تداوم انقلاب، (برخلاف نظریه مارکسیستی) فرهنگی بوده است و نیز کارگران، این نیروی تولید نعمت‌های اجتماعی که هم از نظر مکتب اسلام دارای جایگاه برجسته‌ای هستند و هم استیفای حقوق مستضعفان، ازجمله کارگران، در شعارهای رو به جلوی انقلابیون سرلوحه همه گرایش‌های حاضر در انقلاب، بوده است. اگر چه در اجرا و تحقق شعارها جای انتقادات زیادی وجود دارد مانند همین سینما که مدنظر نگارنده است.

متأسفانه سینمای ایران، برخلاف سینمای جهان، که در صورت مرور تولیدات کشورهای دارای سینما با فهرست بلندبالایی از فیلم‌هایی مواجه می‌شویم که با محوریت (و به شکل انبوه با حضور) شخصیت‌های کارگر و معلم ساخته شده و به نمایش در آمده است، حرفی برای گفتن ندارد. البته در آستانه و اوایل پیروزی انقلاب تعدادی فیلم ارزشمند و ماندگار در ارتباط با معلم (و معدودتر کارگران) ساخته و اکران شده است. مثلا هنوز «رگبار» بیضایی قابل دیدن است، «جنگ اطهر» نجفی را می‌شود به تماشا نشست. فیلم‌های پوران درخشنده پس از چند دهه با مخاطب امروز ارتباط می‌گیرد و بعید است کسی پیدا شود که برای چندمین بار پای دیدن «قصه‌های مجید» ننشیند و لذت نبرد و....

اگر مروری بر فهرست فیلم‌هایی که درباره معلمان و کارگران ساخته شده است بیندازیم، بی‌تردید بهترین نمونه‌های موجود را در ۱۰ سال اول پس از پیروزی انقلاب اسلامی می‌توان یافت. ویژگی مهم فیلم‌های این دوره را باید در مماس بودن خالقان این آثار با جریانات و گرایش‌های متنوع فکری/طبقاتی و صنفی درون جامعه دانست. مضامین متأثر از رویکردهای انقلاب، نقش بسزایی در توجه بیشتر هنرمندان (سینما) به دولایه و جریان بالنده، مؤثر و مفید جامعه بوده است. تاکید و تصریح بر وجوه فرهنگی انقلاب و نیز گرایش جدی و پررنگ حمایت از حقوق کارگران و کلا مستضعفان، هنرمندان را در مسیری قرار داد که شعارهای انقلاب را دستمایه فیلمنامه‌ها و ساخت آثار خود قرار دهند، برای همین در اوایل انقلاب با فیلم‌هایی مواجه می‌شدیم که همه‌جوره در سمت درست جامعه می‌ایستادند یعنی با محوریت کارگران و معلمان دراماتیزه می‌شدند. گرچه در همین دوره هم از نظر کمی، چندان دست سینما پر نبود اما بالاخره همان معدود کارهایی که ساخته می‌شد از کیفیت خوبی برخوردار بودند، درحالی که در دو دهه اخیر از نظر کمی و کیفی سینما به‌شدت نزول کرده است. این انتقاد شدیدا به مدیریت دولتی وارد است که به‌جای آینده‌نگری و خرج بیت‌المال پای موضوعات عمیق و غنی و مهم، اغلب با خرده موج‌های زودگذر همراه می‌شود. در نظر بگیرید داستان زیست تا شهرت و ترور شهید مطهری همه‌جوره مناسب اقتباس سینمایی است ولی سینمای تا بناگوش ارتزاق‌کننده از بودجه‌های عمومی، نسبت به این منبع الگویی/استراتژیک بی‌التفات است، آن هم شخصیت و داستانی که برای طرفداران هر گونه‌ای از سینما ظرفیت و جذابیت دارد، از تریلرهای پلیسی/جاسوسی و سیاسی تا درام‌های اجتماعی/علمی و خانوادگی که در صورت پرداختن به مشکلات و مطالبات معلمان، شاهد آثار ارزشمندی خواهیم بود. حالا در موضوع کارگران (خصوصا کارگران صنایع تعطیل شده) با وضعیت و موقعیت‌های دراماتیک‌تری روبه‌رو هستیم که سینما با ندیدن آنها متهم تاریخی هست و خواهد بود.

رویداد

در نشست خبری «همایش بین‌المللی یکصدمین سالگشت بازتأسیس حوزه علمیه قم» مطرح شد

۱۰۰ سال نقش‌آفرینی در تاریخ معاصر

آیت‌الله علیرضا اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه کشور، روز گذشته در نشست خبری «همایش بین‌المللی یکصدمین سالگشت بازتأسیس حوزه علمیه قم» که در باغ‌موزه ملی ملک و با حضور اصحاب رسانه و خبرنگاران برگزار شد، به تشریح برنامه‌ها و اهداف این همایش پرداخت. وی همچنین دستاوردهای یکصد سال اخیر حوزه علمیه قم را مرور کرده و نقش این نهاد در خدمت به علم، فرهنگ و جامعه را مورد تأکید قرار داد.

دانش‌بنیانی، محور اصلی حوزه علمیه

آیت‌الله اعرافی با تأکید بر دانش‌بنیانی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های حوزه علمیه، خاطرنشان کرد که این نهاد از گذشته‌های دور مرکز تولید علوم مختلف بوده است. وی توضیح داد که در گذشته، حوزه علمیه محل تدریس و تحقیق در علوم عقلی، نقلی و طبیعی بود، اما با تخصصی‌شدن علوم، این حوزه‌ها از یکدیگر تفکیک شدند. بااین حال، حوزه علمیه همچنان خاستگاه دانشمندان بزرگی بوده که در طول تاریخ نقش‌آفرینی کرده‌اند.

اخلاق و حکمت عملی در حوزه

مدیر حوزه‌های علمیه کشور در ادامه به مؤلفه دوم حوزه علمیه یعنی اخلاق و حکمت عملی اشاره کرد و گفت که سنت‌های دیرپای اخلاقی و عبادی در قلمروهای مختلف، از ویژگی‌های بارز این نهاد است. وی تأکید کرد که بزرگان حوزه در بیش از هزار سال تاریخ این نهاد، در عرصه حکمت علمی پیشتاز بوده‌اند و چهره‌های برجسته‌ای در این مسیر ظهور کرده و نقش مهمی در ارتقای جایگاه حوزه ایفا نموده‌اند.

بعد مردمی و اجتماعی

آیت‌الله اعرافی با اشاره به بعد مردمی و اجتماعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابعاد حوزه علمیه اظهار داشت که حوزه و روحانیت بدون مردم هیچ هویتی ندارند. وی افزود که حوزه از مردم برخاسته و همواره با آنها همراه بوده است. به گفته وی، پیوند عمیق عالمان بزرگ با توده‌های مردم و حس خدمتگزاری، از عناصر کلیدی تاریخ حوزه علمیه است. وی تأکید کرد که عالم دین تنها زمانی به معنای واقعی عالم است که با تواضع کامل خود را وامدار جامعه و مردم بداند.

استقبال ایران از معارف اسلام و تشیع

آیت‌الله اعرافی در ادامه به جایگاه ویژه ایران در پذیرش و ترویج معارف اسلامی پرداخت و گفت که ایران، چه در دوران باستان و چه در عصر حاضر، همواره پیشگام استقبال از اندیشه اسلامی و معارف الهی بوده است. وی افزود که ایران نه‌تنها پذیرای معارف اسلام و تشیع بوده، بلکه از همان قرون اولیه در تولید دانش دینی نیز نقشی پیشتاز داشته است. به گفته وی، ایرانیان با سابقه کهن و استعداد سرشار خود، پرچمدار تولید اندیشه دینی و گسترش معارف الهی شده‌اند.

نقش عالمان ایرانی در فرهنگ منطقه

عضو فقهای شورای نگهبان با اشاره به نقش عالمان ایرانی در ساماندهی ادبیات عرب، زبان قرآن و دین اسلام، اظهار داشت که حتی در این عرصه نیز ایرانیان پیشگام بوده‌اند. وی افزود که حوزه‌های علمیه خارج از ایران مانند بغداد، حله، جبل‌عامل، کوفه و نجف همواره مملو از عالمان و متفکران ایرانی بوده و زعمای اصلی این حوزه‌ها ازجمله نجف، از میان عالمان بزرگ ایرانی برخاسته‌اند. وی همچنین تأکید کرد که در طول ۱۴۰۰ سال گذشته، حوزه‌های علمیه و مراکز بزرگ علمی در ایران شکل گرفته و نقش‌آفرینی کرده‌اند.

ریشه حوزه‌های علمیه

مدیر حوزه‌های علمیه کشور با اشاره به نقش تاریخی شهرهای قم، ری و بغداد به‌عنوان سه ضلع اصلی حوزه‌های علمیه در ابتدا، اظهار داشت که بعدها بسیاری از شهرهای ایران با تأسیس حوزه‌های علمیه به رشد و توسعه علمی، معنوی و فرهنگی دست یافته‌اند. وی افزود که حوزه علمیه قم در دوران بسیار سختی تأسیس شد؛ زمانی که قدرت‌های بزرگ جهانی در میانه دو جنگ جهانی، ایران و شرق را مورد طمع خود قرار داده و حکومت‌های دست‌نشانده را بر آنها حاکم کرده بودند.

بازتأسیس حوزه علمیه قم توسط آیت‌الله حائری

آیت‌الله اعرافی با اشاره به بازتأسیس حوزه علمیه قم در سال ۱۳۰۱ توسط آیت‌الله حائری خاطرنشان کرد که این اقدام در کوران حوادث بزرگ ملی و منطقه‌ای و در زمانی که رضاخان با حمایت قدرت‌های بیگانه برای تغییر وضعیت ایران وارد عمل شده بود، صورت گرفت. وی تأکید کرد که آیت‌الله حائری با خردورزی و حکمت فراوان، این حوزه را در سخت‌ترین شرایط کشور پایه‌گذاری کرد، درحالی‌که حوزه علمیه قم دارای ۱۲ قرن سابقه تاریخی بود.

نقش امام خمینی(ره) در تعالی حوزه

امام جمعه قم در ادامه به نقش امام خمینی(ره) در تعالی حوزه علمیه قم به‌ویژه در نیم قرن اخیر اشاره کرد و گفت که این حوزه به مرکز تولید اندیشه انقلابی و فکر سیاسی متکی بر اندیشه اسلامی تبدیل شد. وی افزود که گرچه آیات عظام بروجردی و حائری گام‌های بزرگی در این مسیر برداشتند، اما نظریه و گفتمان انقلاب اسلامی از قم و با رهبری امام خمینی(ره) برخاست و این جریان با همراهی دانشگاهیان و حضور مردم مبدأ تحولات عظیمی در ایران شد.

اهداف همایش

آیت‌الله اعرافی با تشریح اهداف این همایش اظهار داشت که حوزه علمیه قم در یکصد سال اخیر، ژرفای علوم اسلامی را عمق بخشیده و دامنه علوم در این دوره به‌طور چشمگیری گسترش یافته است. وی افزود که این همایش به‌دنبال نمایش گوشه‌هایی از تحولات علمی و گسترش دامنه علوم اسلامی است. وی همچنین از طرح تحولی مدیریت حوزه‌های علمیه خبر داد که در نمایشگاه جانبی همایش ارائه می‌شود و شامل درختواره علوم با صد قلمرو دانشی است که در حال اجرا هستند.

توجه به نیازهای معاصر

مدیر حوزه‌های علمیه کشور با تأکید بر گسترش علوم اسلامی به‌ویژه با نگاهی به نیازهای معاصر اظهار داشت که فقه در این دوره به ابواب نوین و جدید پرداخته و مباحث تطبیقی فقه و حقوق و علوم انسانی مورد توجه قرار گرفته است. وی افزود که در عرصه فلسفه نیز حوزه علمیه قم شاهد توسعه فلسفه به قلمروهای جدید و مباحث تطبیقی بوده و در حوزه کلام و مطالعات قرآنی نیز تولیدات فاخری ارائه شده است.

متن کامل